

כי כל העולם נדון בראש השנה, ויוכלו בראש השנה להתפלל שתוצאות הבדיקות יהיו תקינות^מ, או שלא להמתין לאחר ראש השנה וכבר כעת לעשות את הבדיקה, יש לציין שאין חשש פיקוח נפש בדחיית הבדיקה, ומבחינת הרופא אפשר לדחות את הבדיקה לאחר ראש השנה, מה ראוי לעשות?

תשובה נראה שלא ימתינו עם הבדיקה, והטעם שיש מצוה על האדם להתרפאות, וזריזים מקדימים למצוות, ובפרט שבכל מחלה, אף שאינה דחופה, מכל מקום כל זמן שמקדים לטפל בה, הוא טוב יותר, ועוד שאין אדם יודע מה ילד יום, ואולי לאחר ראש השנה יהיה מצב חירום, ולא יוכלו לטפל בו, ולכן נראה שלא לדחות את הטיפול.

ולגבי מה שרוצה את השפעת התפילה של ראש השנה, יעשו קודם ראש השנה יום תפילה בשברון לב, וכשיטת רבי יוסי במסכת ראש השנה דף טז ע"א שאדם נידון בכל יום, וזה יהיה להם ראש השנה פרטי, ויבכו בתפילה, ואז השי"ת ידון לחיים טובים ומאושרים בבריות גופא ונהורא מעליא.

דף טז ע"א

אדם נידון בכל שעה

הזמין תזמורת לבר מצוה במוצאי שבת שהוחלף השעון עד מתי ינגנו

שאלה במוצאי שבת קודש פרשת כי תבא תשנ"א ליל סליחות הוחלף השעון – קיץ לשעון חורף, והיינו שבשעה 12 לפי שעון קיץ, הוזז השעון שעה אחת אחורה, ונעשה כעת שעה 11, ונשאלתי בבר מצוה

מ. ותפילה על דבר שעדיין אינו ברור מועיל יותר, כי אם הבדיקות כבר יצאו בלתי תקינות, צריך נס שלא כדרך הטבע כדי להעביר המחלה, ויעוין בחשוקי חמד עמ"ס בבא מציעא (דף מב ע"א) שהבאנו בזה, שהנס עלול להימנע מלבא בהיודע עניינו ברבים, ולכן כל עוד לא נתגלה החולי או המום, התפילה תועיל בקלות יותר, מאחר וכבוד הנס לבוא בהצנע. ועל פי זה אמר לי גיסי הגר"ח קניבסקי שליט"א, שנשים הבאות לחכם להתברך מפיו להצלחת הריון ולידה, ואינן יודעות מכל בעיה, עדיף להן לא להיבדק. ואף על פי שיתכן מאד שהבדיקה תביא תועלת, בכל זאת כל עוד לא נודע בעולם שקיים מום בעובר, התפילות להשי"ת מועילות יותר. לעומת זאת, כשרואים באולטרא סאונד שהעובר פגום, צריך נס גלוי לשנות ולרפא את העובר, ולא כל אדם זוכה לכך.

שהזמינו תזמורת שתנגן עד השעה 12, והנה כשהגיעה השעה 12 לפי שעון קיץ הוחלף השעון ל-11, וכעת יש עוד שעה עד שעה 12, אמר בעל השמחה לתזמורת עליכם לנגן עוד שעה עד שעה 12 לפי השעון החדש, שהרי האורחים שוהים באולם עד השעה 12 החדש, ובעל התזמורת השיב לו, לא כי אלא ל-12 שעון קיץ נתכוונו, הלכה כדברי מי?

תשובה בשאלה כעין זו כבר דן שבט הלוי (ח"ג סימן קלח) והוא בדבר אחד שנדר שילמד כל לילה עד השעה שתים עשרה וחצי, ונסתפק מה דינו של אותו מוצ"ש שבו מזיזים את השעון, האם ילמד עד שתים עשרה וחצי לפי השעון החדש או הישן, יעו"ש שהשיב דג' כוונות יכולות להיות למי שנדר ללמוד עד 12 וחצי: א. לפי מספר שעות מאותה שעה שמתחיל ללמוד, לדוגמא: אם מתחיל ללמוד בעשר וחצי, כוונתו היתה ללמוד שעתיים. ב. חצי שעה לאחר חצות הלילה, אמנם לא כל לילה 12 היא חצות אבל בערך לחצי שעה אחר חצות נתכוין. ג. השעה שתים עשרה וחצי חשובה לו, ועיקר כוונתו שלא יקדים שנתו לפני זה.

ומסיק ה"שבט הלוי" דהכל לפי כוונתו יעו"ש. תשובה זו כוחה יפה לנדרים שפירושם להקל, משא"כ בעניננו הנוגע לענינים שבין אדם לחברו, ולדיני ממונות.

ונראה בעניננו, דמכיון שבעלי השמחה והתזמורת לא חשבו על כך שאותו מוצ"ש יוחלף השעון, ונתכוונו לנגן משעה 9 עד שעה 12 ג' שעות, מן הסתם ההתחייבות היא עד 12 כעין אותו 12 שהיו רגילים בו בשעה ההזמנה. ולכן ינגן עד 12 לפי שעון קיץ, שהם ג' שעות ובפרט שהזמנים מודיעים, ובדרך כלל שעות העבודה שלהן היא עד שלש שעות, וא"כ ל-12 הישן נתכוונו, ועוד שבעל השמחה בא להוציא, מבעלי התזמורת שיעבדו אצלו עוד שעה.

ואם הספק יתעורר לגבי בעל האולם, שהוא מבקש לנעול ב- 12 של שעון קיץ ובעל השמחה מבקש לשהות עד 12 של שעון חורף, יש להניח דהאולם הושכר לאותן שעות שהאנשים מצויים בשמחה ואם כן מאחר והאנשים באותו לילה מאחרים לישון ומצויים באותו מוצ"ש בחוץ, לכן מסתמא כוונתם ל-12 החדש. וצ"ע.

דף טז ע"א

אדם נידון בכל שעה

שומרים על חולה במשמרות, איך ינהגו כשמתחלף השעון ויש עשרים וחמש שעות ביממה

שאלה חולה מסוכן, שדרוש עבורו טיפול תמידי עם אח צמוד עשרים וארבע שעות ביממה, בני המשפחה שכרו שלושה אחים העובדים בשלושה משמרות, כל משמרת היא של שמונה שעות, ומקבלים שכר חודשי קבוע, משמרת אחת היא מהשעה עשר בבוקר עד שש אחר הצהריים, משמרת שנייה, היא מהשעה שש אחר הצהריים עד השעה שתים בלילה, ומשמרת שלישית היא מהשעה שתים בלילה עד עשר בבוקר.

במוצאי שבת מחליפים את השעון קיץ לשעון חורף, והשעה שתים בלילה הופך להיות אחת בלילה, נשאלת השאלה מי צריך להפסיד את השעה, כלומר, אם בכל משמרת כל אח עובד שמונה שעות, כי יש רק עשרים וארבע שעות ביממה, ביום שמחליפים את השעון לשעון חורף יש עשרים וחמש שעות ביממה, ואח אחד יצטרך לעבוד תשע שעות, נשאלת השאלה מי צריך לעבוד עוד שעה.

האח של המשמרת הראשונה טוען, אני עובד עד שתים בלילה, וכיון שמגיע שתים בלילה, גם אם זה שעון קיץ אני עוזב את המשמרת שלי, מאידך האח של המשמרת השנייה טוען, כיון שהשעון זו אחורה, אני מגיע רק בשתים בלילה של השעון החדש.

יש לציין שבני המשפחה מוכנים להוסיף כסף עבור עוד שעה לאח, רק העבודה היא מאד מתישה, ואף אחד אינו רוצה לעבוד תשע שעות במשמרת עקב הקושי בעבודה, ומצד שני להביא אח לשעה לא שייך, וגם החולה אינו יכול להשאר שעה שלימה ללא ההשגחה צמודה?

תשובה קודם שנבא לדון על שאלתנו, יש להסתפק גם במקרה אחר, מה הדין כאשר המשמרת של האח מסתיימת בשבע בבוקר, שאז ברור שהאח צריך להשאר עד שבע בבוקר, אך יוצא שבלילה הוא עבד תשע שעות, האם חייבים להוסיף לו למשכורת עוד שכר של שעת עבודה.

לכאורה אפשר לפשוט שאלתנו מהמבואר בשו"ע (חו"מ סימן שיב סט"ו) המשכיר בית לשנה בסכום ידוע, ונתעברה השנה [וכעת יש שלושה עשר חדשים בשנה], נתעברה לשוכר [ואין צריך להוסיף עוד כסף עבור החודש הנוסף]. השכיר לחדשים, נתעברה למשכיר [וצריך להוסיף כסף לחודש הנוסף]. הזכיר לו חדשים ושנה, [דהיינו שאמר לו כל חודש אתן לך זהוב, ובשנה אתן לך שנים עשר זהובים] הרי זה ספק, ולכן בשכירות דירה, צריך לשלם לו, כיון שהמשכיר מוחזק, שהקרקע בחזקת בעליה. אבל מי ששכר מלמד לבנו ואמר ליה שני לשונות כאלו, והמלמד למד עמו חדש העיבור, אין צריך לשלם לו חדש העיבור.

גם בעניננו סיכמו כך וכך למשמרת לחודש, והוסיף גם אתה עובד שמונה שעות ביממה, והרי זה כאילו הזכיר שתי הלשונות, ולכן זה ספק, ואין צריך לשלם לו על השעה הנוספת.

אמנם בעניננו כשהמשמרת מסתיימת בשעה שתיים, ובמוצאי שבת יש פעמיים את השעה שתיים בלילה, לכאורה כל אחד מהאחים צודק, כי הראשון יכול לומר אני גומר את המשמרת בשתיים בלילה, והשני יכול לומר גם אני מתחיל את המשמרת בשתיים בלילה.

ולכן נראה שכיון ששניהם צודקים, צריך לבדוק הקושי של מי יותר גדול האם יותר קשה להשאר ער עוד שעה בלילה, או שיותר קשה לקום שעה יותר מוקדם.

והנה הגמרא שואלת ביומא דף כב ע"א מה הטעם שלהקטרת אברים ופדרים של הלילה תקנו רבנן פייס בתחילה, מי מהכהנים יזכה במצוה זו של הקטרת האברים, ואילו על תרומת הדשן לא התקינו חכמים פייס בתחילה? ותירצה הגמרא: כיון דבתחילה חשבו שאף אחד לא יבא לעבוד לפנות בוקר, ומקשה הגמרא והרי גם אברים ופדרים היא עבודה של הלילה, ומתרצת הגמרא שאני מיגנא ממיקם, ופרש"י נוח לו לאדם לנדד שינה מעיניו מלילך לישן עד סוף הלילה, מלהיות עומד ממטתו בהשכמה שהוא תרומת הדשן. הרי מבואר שיותר קל לאדם לישאר ער ולשכב לישן בסוף הלילה, מלקום בהשכמה.

ולכאורה גם בעניננו יש לחייב את האח של המשמרת הראשונה לעבוד שעה נוספת. כי הקושי לקום יותר מוקדם, קשה יותר מאשר ללכת לישון מאוחר יותר.

אך יש לחלק ששם העבודה אינה קשה, ורק השאלה מה יותר קל לעבוד בלילה או לפנות בוקר, אבל בענינו שיש כאן גם קושי בעבודה של תשע שעות רצופות, ובזה שתיהם שוות, ולכן נראה שיחלקו את השעה לשתיים, וכל אחד יעבוד שמונה וחצי שעות.

דף טז ע"א

כמאן מצלינן האידנא אקצירי

כשמברכים "מי שברך" לחולים בשבת, האם להזכיר גם חולל המחלל שבת ומחטיא את הרבים

שאלה הגבאי בבית כנסת עשה מי שברך לחולים, ואחד קם והזכיר שם של חולה מפורסם, אשר הוא ידוע למחלל שבת, הסתפק הגבאי האם כדאי להזכיר את שמו ולהתפלל עליו שיבריא, ולומר שבת הוא מלזעוק ורפואה קרובה לבא, כאשר אם הוא יבריא השבת תזעק עוד יותר למה הוא מחלל אותי, ואולי טוב מותו מחייו, כדי שיעשה פחות עבירות ויענש פחות בעולם הבא?

תשובה כתב בספר חסידים (סימן תרפח) 'מי שמחטיא את הרבים וחלה אין מתפללים עליו שיתרפא'. ומשמע שאם אינו מחטיא את הרבים יש להתפלל עליו שיתרפא.

ואין לו לעשות חשבונות שמים שבחיותו יעשה יותר עבירות, ויש להביא ראיה לכך, מהמבואר בברכות (דף יב ע"ב) ואמר רבה בר חיננא סבא משמיה דרב, כל שאפשר לו לבקש רחמים על חבירו ואינו מבקש נקרא חוטא, שנאמר 'גם אנכי חלילה לי מחטא לה' מחדל להתפלל בעדכם', אמר רבא אם תלמיד חכם הוא צריך שיחלה עצמו עליו, דכתיב 'ואני בחלותם לבושי שק'. ופירש רש"י שדוד המלך אמר כן על דואג ואחיתופל, הרי שאף על פי שבחיהם הרשיעו, עד שאין להם חלק לעולם הבא, מכל מקום יש להתפלל עליהם שיתרפאו.

וביותר מכך כתב ביערות דבש (דרוש א בברכת רפאינו) שדוד המלך התפלל על דואג ואחיתופל, אף שקמו עליו להדיחו מקהל ה' ואמרו שאסור לו לבא בקהל, והוציאו דבה על כל זרע קודש שרש ישי בית הלחמי. וממש לא